

Iskate vsak dan
prebrati
Iskate vsak dan
prebrati

Uredništvo in administracija
prejeto
2507 S. Lawrence Ave.
Office of Publication
2507 S. Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

ŠTEVILO UPO- SLENIH DELAV- CEV SE ZNIŽUJE

Majhna pridobitev v januarju in februarju ne odtehta tega fakta. — Procent kapitalističnega gospodarskega razvoja je tak in ne drugačen.

Chicago, Ill. — Kronično povečanje armade brezposelnih stopa vedno bolj vidno pred očmi. To kaže na uradni številki, ki si jih niso izmislili socialisti ali pa delavski agitatorji, ampak jih je priobčil statistični biro delavskega departmanta. Fakti, ki sta jih predložila departmanta trgovine in dela, govore, da je bila v mesecu februarju 1927 povprečna tovarniška produkcija za en odstotek nižja kot leta 1926 meseca februarja in za sedem in pol odstotek nižja kot ravno tega meseca leta 1923, število zaposlenih tovarniških delavcev v mesecu februarju je pa bilo nižje za šest odstotkov kot ravnoteža meseca leta 1927 in za štirinajst odstotkov in pol nižje kot leta 1923.

To nam pove, da to prav nič ne pomeni, ako se je število zaposlenih delavcev povečalo za en odstotek in pol meseca januar in februar.

Te številke nam povedo, da se je povprečna produkcija znižala za majhen drobec, a v veliko večjem razmerju se je znižalo število zaposlenih tovarniških delavcev. Zakaj je ta proporcija? Število zaposlenih tovarniških delavcev se je znižalo v večjem številu, kot se je znižala povprečna produkcija, ker izboljšani in novi stroji nadomeščajo delavce pri delu. Ogromna stavbinska dela grade sedaj v enem ali dveh letih, za katera so potrebovali preje po deset ali še več let. Na primer v Chicagu bodo izravnali reko. Premostiti bo treba strugo in staro strugo zasuti. Zgradili bodo obrežje iz železobetona, a delo je preračunjeno samo na devet mesecev. Poslužili se bodo parnih lopat za kopanje, za prevažanje zemlje tovornih avtov, za mešanje železobetona strojev na gazolin ali paro in poslužili se bodo še veliko drugih strojev pri tem delu. Ti stroji bodo nadomestili na tisoče delavcev. Delavci, ki bodo nastavljeni pri tem delu, bodo le pazili, da stroji pravilno delajo in da stoji na mestih, na katerih jih potrebujejo. V novem zoologičnem vrtu bodo zgradili pet umetnih jezer, ki morajo biti zgrajena do leta 1933, ko bo v Chicagu svetovna razstava. Z delom se niso pričeli. Zgradili bodo na Michigan-skem jezeru umetne otoke, na katerih bodo razstavna poslopja. Pri vseh teh delih bodo napredovali stroje. In če bi strojev ne bilo, bi prihodnja leta potrebovali mesto Chicago močnejše vse tiste delavce, ki so letos v tovarnah izgubili delo. Ker stroji opravljajo delo, jih bodo potrebovali veliko manj. Dividende korporacij se niso prav nič znižale, zaradi tega, ker je bilo zaposlenih manj delavcev, ker se je produkcija znižala za neznamen drobec, ako se primerja s celotno produkcijo.

To potrjuje resnico, da so delavci zaradi tega brez dela, ker jim stroji odjemajo delo. V današnjem gospodarskem sistemu je protitež proti temu zlu edino skrajšanje delavnih ur. Zato je na mestu, da delavci povsod zahtevajo znižanje števila delavnih ur, da dobe delo tudi oni delavci, ki so ga izgubili, ker je podjetje prišel rabiti v svojem podjetju izboljšane stroje.

Rongetti dobil odlog.
Chicago. — Dr. Amante Rongetti, ki je bil obsojen na smrt zaradi fatalne kriminalne operacije, izvršene na nosnem delu, je dosegel na državnem

Ford zanika brezposelnost v Ameriki!

V Londonu je rekel, da so brez dela samo oni, ki "nečejo delati!"

London, 7. aprila. — Henry Ford, ameriški avtomobilski magnat, je rekel včeraj, ko je prišel v London, da so vesti o brezposelnosti v Združenih državah "sama laž."

Casnikarski poročevalci so ga vprašali, če je res, da je štiri milijone brezposelnih delavcev v Ameriki.

"Lahko jih je petdeset milijonov, ampak to so ljudje, ki nečejo delati," je dejal Ford.

"Vesti o ameriški brezposelnosti so izmišljene. Jamčim vam da ni niti ene krušne linije v ameriških mestih," je nadaljeval modri Ford.

Čikaška volilna skrinjica oborožena s plinom

Jutrišnje primarne volitve izzvale mobilizacijo civilne armade.

Chicago. — Jutri so primarne volitve za selekcijo kandidatov za letošnje jesenske okrajne, državne in predsedniške volitve. Razne frakcije v republikanski in demokratični stranki se že čez mesec tepejo — tudi z bombami — za premoč, toda klimate se pričakuje jutri, ko bodo frakcije stare garde po stari navadi kradle druga drugi glasove. V soboto je bila razpečena vest, da namerava neka republikanska frakcija ukrasti 100.000 glasov za svoje kandidate.

Volilna kampanja je valed tega mobilizirala 5000 policajev in poleg tega 30.000 civilnih prostovoljcev. Komisija se je tudi posvetovala, če ne bi bilo dobro opremiti vse volilnice s plinom, ki povzroča solzenje — na tak način kot so zavarovane jelekne blaginje v bankah proti tatovom in roparjem. Da li se to izvrši, še ni znano.

To je nov dokaz, koliko je že vredna volilna pravica in avoboda v slavni deželi demokracije!

Črna lista "patriotične" organizacije.

Emperia, Kana. — William Allen White, urednik in pisatelj, je izjavil, da ima organizacija "Hčere ameriške revolucije" na svoji črni listi vse prominentne osebe, ki nastopajo v javnosti proti klanovstvu. Iz glavnega stana organizacije se izšla navodila vsem podružnicam, da naj nikar ne pozovejo oseb, ki so na njen črni listi, da nastopijo pri njenih prireditvah kot govorniki. White je tudi na črni listi, ker je večkrat nastopil proti klanovcem in je zaznamovan za socialista, dasiravno je znano, da je republikanec.

"Hčere ameriške revolucije" imajo na svoji črni listi organizacije, katere so znane sovražnice klanovstva kot Liga židovskih žen, Narodna organizacija za napredek zamorskega ljudstva in druge.

White pravi, da je predsednik organizacije "Hčere ameriške revolucije", mrs. Alfred J. Broussard, ki v imenu organizacije izdaja edikte, sicer zelo "krepkosti in patriotična" gospa, toda v svoji gorečnosti in navdušenosti za "čisti amerikanizem" je šla tako daleč, da ne more skriti znakov klanovstva pod svojo patriotično obleko.

vrhovnem razsodišču odgoditev eksekucije. Umrčen bi imel biti prihodnji petek. Zdaj se bo vršila razprava glede nove obravnave, ki teško pride na vrsto do prihodnje jeseni.

KITAJSKA REVOLUCIJA ŠE NI UMRLA

Profesor Scott Nearing pravi, da zopet oživi pod novim vodstvom.

Washington, D. C. — Kitajska revolucija, ki se je dozdnevno pred enim letom zmagovito pomikala proti severju, je bila ustavljena in ni mrtva. Tak je zaključek Scott Nearinga, profesorja ekonomije, ki je predaval o "Sovjetski Rusiji in Kitaju" v tempeljnu tipografskih delavcev v Washingtonu. Nearing se je vrnil z Rusije nedavno in pri tem potoval preko Kitajske v Združene države. Naglašal je, da so nacionalistična stranka, ki jo je ustanovil dr. Sunjatsen, finančni kitajski trgovci in zemljišni posestniki, da so ji pa obzili hrbet v trenotku, ko so opazili, da se program razteza tudi na tujezemске lastnike.

Ruska propaganda, ki se je razširila med kitajsko ljudstvo, je omogočila uspešno lansko spomlad, tako da je zmagovalna nacionalistična armada dospela do Hankova in Sangaja. Ali ravno ta propaganda o splošnih človeških pravicah je ostrušila kitajske trgovce in zemljišne posestnike ter povzročila, da se je general Kajšek izneveril revoluciji.

Nearing je dejal, da zbučna nova revolucija pod novim vodstvom in da bo močnejša in silnejša, kot katere prejšnjih. Po njegovem mnenju bo Mandžurija mogla središče bodoče revolucije.

Nearingov izjavil, da so Člani in tovarniški eksperimenti okoli dvajset tisoč delavcev in rudalcev.

Na Kitajskem živi okoli 450 milijonov oseb. Dežela ni v gospodarskem smislu moderno razvita. Orodje za produkcijo je primitivno, transportna sredstva tudi; gospodarski sistem je skoraj fevdalen. V takih gospodarskih razmerah vedno polovica ljudi strada in počasi umira gladu. To pokazuje, da pride do nasilnih preobratov, ako se dežela gospodarsko ne modernizira, tako da se gospodarski boji prenesejo na politično polje. Zadržje se pa najbrž ne bo zgodilo, ker so oni razredi, ki vladajo na Kitajskem in so obenem tudi ekonomski gospodarji dežele, konservativni in se upirajo vsakemu mirnemu razvoju, ki bi jih prikrajšal na njih privilegijih in masam prinesel več gospodarskih in političnih pravic.

24 Mehličanov padlo v bitki.

Mexico City, 7. apr. — Poročilo iz Guadalajare se glasi, da so se federalne čete spopadle z vstati včeraj jutraj v Tequili, država Jalisco. Dvajset vstavev je bilo ubitih in dvajset ranjenih; federalci imajo štiri mrtve in pet ranjenih. Vstasi so napadli vas, toda domača garda je odbijala napad toliko časa, da so prišle zvezne čete, nakar so klerikalci zbežali.

Filmski igralec okraden.

Lons Angeles, Cal. — Filmski igralec Wallace Beery je bil 5. t. m. okraden za sto tisoč dolarjev v časih in vrednostnih papirjih. Beery je izjavil, da je pripeljal v druge vrednosti dvignil iz banke in jih vtnil v žep suknje, katere je pustil v svoji sobi v studiju. Ko je odšel za nekaj časa ven in se kmalu vrnil, je našel okno v sobi razbito in vse vrednosti so izginile.

Podizalca poslana v umobolnico.

Elgin, Ill. — Dorothy Blank, stara 23 let, ki je dvakrat podtaknila ogenj pod stanovanje svojih staršev, je bila poslana v tukajšnjo umobolnico. Obkraj je ogenj povzročil občutno škodo.

Baroni premoga nočejo miru, prvi Gooding

Senator se pritožuje, da lastniki rovar nočejo storiti ničesar za končanje premogovne krize.

Washington, D. C. — Senator Gooding iz Idaho, član senatskega preiskovalnega odbora, ki se bavi z rudarsko stavko in premogovno krizo, je hud na premogovniške magnate. Zadnji petek je dejal v senatu, da so velike premogovniške družbe največja zapreka pri reševanju premogovnega problema.

Gooding je naslikal žalostne razmere, ki vladajo med stavkujočimi rudarji v Pennsylvaniji in končno je dejal, da senat mora nekaj storiti za izboljšanje teh razmer.

"Upam, da nam bodo operatorji pomagali končati težko krizo, katere davil toliko stotisočev ljudi, a smotil amo se," je rekel Gooding. "Operatorji nočejo pomagati. Oprosto povem, da simpatiziram z delavskimi organizacijami. Delavce uniči so edino upanje za deželo. Ameriška vlada ni varna brez organiziranega delavstva."

Muscolini je Pileodski

Oha diktatorja izbežalo svezno. — Konferenca male entente.

Berlin, 7. apr. — Poljski zunanji minister Zaleski je včeraj dopotoval v Rim na obisk Mussolinija. Z njim se je odpeljal tudi general Beck, poljskega generalnega štaba in dana roka maršala Pileodski. Konferenca v Berlinu vidijo pregrupačije in nove orientacije za Poljsko, Italijo, Rumunijo, Jugoslavijo in Francijo.

Dunaj, 7. apr. — Mala entente (Jugoslavija, Čehoslovakija in Rumunija) bo imela te dni konferenco. Na dnevnem redu bo diskusija o zunanjih politiki Italije, srednje Evrope in Balkana.

SLIKE V SEDANJEM KAPITALISTIČNEM GOSPODARSKEM NEREDU.

Delavci prodajajo javno sebe in svoje delavno moč.

New York, N. Y. — Posamezni zgledi iz vsemest pokazujejo, kakšen velik nered je v tem, kar imenujemo kapitalistični gospodarski red. Neki newyorški list je oglašal neko podjetje, da išče dečka v starosti od 16 do 17 let za splošno delo. Drugo jutro je bilo pred podjetjem 600 dečkov in moč, ki so bili vsi pri volji sprejeti to delo.

Urban Ledouch je na trgu Sv. Marka št. 12 razstavil šest čevljev visokega in 230 funtov težkega zamorca Solom Martina, ki je alekal svoj jopič, da je kazal svoje močne mišice, odprl je usta, da je pokazal, da ima zdrave zobe. Martin je moral skrbeti za ženo in otroke. Napravljena je bila samo ena ponudba in še ta je bila tako nizka, da jo je Ledouch odklonil.

Združene države so najboga-tejša kapitalistična dežela na svetu. Njen letni dohodek zadnjega leta je bil devetdeset milijard dolarjev. Toda rudarji v državah Ohio in Pennsylvanija stavkajo skoraj že leto dni, da si priborijo tako mezd, da prehranijo sebe, svoje žene in otroke. Štiri milijone delavcev je brez dela in hodijo od tovarne do tovarne za delom. Šest sto delavcev mladih in starih se pride ponujati za alabo plačano delo in močen zamorski delavec se prodaja na javni dražbi onemu, ki mu največ ponudi. Take so slike iz kapitalističnega gospodarskega nereda, pa pravijo, da današnji svet ni gospodarsko postavljen na glavo.

DELAJSKI USPEHI V LONDONSKEM SVETU

Delavci so priborili več sedesev. Izgubili so konservativci in liberalci.

London, Anglija. I. I. — Volitve v okrajni svet Londona se vrše vsaka tri leta. Te volitve se razlikujejo od volitev v okrajne svete drugje na Anglikem, ker so posebno važne politično in socialno.

Znano je, da so bili v london-skem okrajnem svetu skoro vsi let na krmilu municipalni reformatorji. To je novo ime za konservativce. V času, ko so bili na krmilu municipalni reformatorji, so vprašanja, ki se tičejo ravnih ljudi, ostala nerazrešena. Tako je ta stranka zagovarjala, da se opusti gradnja hiš za delavce. Drugo važno vprašanje tvori transportacija v mestu. Ta pa vedno bolj prihaja pod kontrolo sindikata. Tretje važno vprašanje tvori izobrazba delavstva, ki je še vedno pomanjkljiva.

Ramsay McDonald je v nekem svojem govoru, ko je primerjal London z drugimi veliki mesti v Evropi, dejal, da stranka, ki ima večino v okraju, ni storila ničesar, da zaustavi imo dobre uprave.

Okrajni londonaki svet sestoji iz 124 zastopnikov. Pred volitvami so bili mandati tako razdeljeni: Municipalni reformatorji 84, delavska stranka 34, liberalci 6. Za teh 124 mandatov se je prijavilo 341 kandidatov. Ti kandidati se bodo prijavili razdeljeni tako: Municipalni reformatorji 77, delavska stranka 42 in liberalna pet.

Delavska stranka je priborila osem mandatov. Med 21 senami, ki so bile izvoljene, je bila tudi godna. Ishbel MacDonald, načelnik delavske stranke, značilno je, da niso izgubili mandata samo konservativci, ampak tudi liberalci so izgubili en mandat.

KONTEST DIJAŠKIH GODB V JOLIETU.

Tekme se udeležijo nad 500 godbenih organizacij iz raznih krajev Združenih držav.

New York, N. Y. — National School Band asociacija, ki ima svoj sedež v tem mestu, naznanja, da se je prijavilo dosedaj že 539 dijaških godb, ki bodo tekmovala med seboj za prvenstvo v dneh od 24. do 26. maja v Jolietu, Ill.

Iz kontesta, ki se je vršil lanske leto v Council Bluffs, Ia., je odnesla prvo nagrado dijaška godba z Jolietu. Drugo nagrado je prejela godba s Senn srednje šole, Chicago, tretje pa je šla v Modesto, Cal.

John Philip Sousa in Edwin Frank Goldman, sta dva izmed treh sodnikov, ki bodo odločili nagrade zmagovalcem. Tretji sodnik še ni imenovan.

V kontestu bodo zastopane skoro vse države. Največ dijaških godb, ki so bile prijavljene za kontest, pošlje država Michigan in sicer 55. Illinois jih pošlje 48, Minnesota pa 45.

Sabathov načrt omiljene prohibicije propadel.

Washington, D. C. — Amendement kongresnika Sabatha za modifikacijo prohib. amendementa v zvezi z ustavi je bil 6. t. m. zavrnjen v justičnem odboru nižje zbornice. Sabathov načrt, posnet po kanadskem sistemu, je bil, da samo zvezna vlada izdajala in prodaja omejene opojne pijače direktno odjemalcem v posebnih "dispensarijih."

Običajni politični 'špekakel' pred prim. volitvami

Kandidatje mečejo blato drug v drugega. — Tekma je v zamahu, kdo drug drugega omeči bolj s blatom in kdo bolj glasno kriči, da je nedolžen kot novorojeno dete.

Chicago, Ill. — V Chicagu je tako, kot v drugih velenostih in industrijskih središčih. Politično organiziran je izredno majhen drobec delavstva, ogromna večina pa prihaja na shode profesionalnih političarjev starih atrank, da tam delajo štafeto profesionalnim političarjem, ali da se zabavajo, ko političari mečejo blato drug v drugega ali pa tekmujejo med seboj, kdo bolj glasno kriči, da je nedolžen kot novorojeno dete. Tu se amejajo, delajo dovtilje, ploskajo in se mlajeje nič. Kadar govornik govori sedene z veliko kepo blata nasprotnika, takrat sledi ploskanje, da se ograde trese v dvorani. In če so nekaj dni kaneje na nasprotnikovem shodu in ta dobro pogodi svojega nasprotnika s izredno velikim kosom blata, se zopet amejajo in ploskajo, kakor klovn v cirkusu, kadar napravi dober dovtilj.

Primarne volitve bodo prihodnji tork. Kampanja se bliža h koncu in logično se vsak kandidat potrudi, da dobro pogodi svojega nasprotnika, ne pusti na njem nobene dobre diake, objublja vse, tudi luno s neba, ako bi jo volilci zahtevali, pa s veliko krtačo malo odrigne s sebe blato, ki ga je njegov nasprotnik nametal vanj. Stare stranke so pocepljene v frakcije. Vsaki frakciji načeljuje nekaj profesionalnih političarjev, ki so seveda tudi kandidati za razne politične službe. Val pripadajo k eni stranki, a kadar pride frati blato, ne frdi v njejmanjši množini in ravno tako ogabno, kot takrat, kadar udarjajo drug ob drugega profesionalni političarji demokratične in republikanske stranke. Ljudje, o katerih preprosto človek misli, da so najbolj krepkosti in zakone ljubeči se pokazejo v teh bojih kot največji grešniki. Avdičenja se tem smeja in ploska, kot v gledališču, ne misli nič, gre na volitve in voli one, ki so drug drugega tako obdelali na volilnih shodih, da normalen človek pravi, da sodijo na zatočno klop in prejmejo kazni, ki je določena za take grehe.

Taki pojavi in dogodki ob času volilnega boja pokazujejo, da je politična zrelost volilcev na se zelo nizki stopnji. Kjer je politična zrelost taka, imajo občine, okraj in država tako upravo, kot jo zaslužio.

Ako je gospodarski sistem tak da ljudje lahko zbirajo zaklade in bogastva od sadov dela drugih ljudi, se ne more pričakovati večje politične zrelosti, ako se ljudje naprej ne zavedajo, da so opravičeni do sadov svojega dela.

28 mehličkih vstavev ubitih v volitvi.

Mexico City, 8. apr. — Vlado čete so včeraj presenetile blizu sto klerikalnih vstavev v podzemski volitvi blizu Cuesta del Morala v državi Michoacan. Federalci so zaprli vhod in začeli metati bombe v volitvo. Osemindvajset vstavev je bilo ubitih in 36 ranjenih; ostali so se podali.

Preprečen štentat na sovjetskega poslanika.

Varšava, 7. aprila. — V tukajšnjem sovjetskem poslanstvu je bila včeraj aretirana neka Helena Valentinovič, ki je prišla tja v moški obleki in zahtevala sestanek s poslanikom. Ker se je "moj" zdel sumljiv, so ga prijeli in našli, da je ženska. Imela je nabasan revolver in je končno priznala, da je hotela ubiti sovjetskega poslanika.

POTEZA PROTI ODŠKODNINAM PONESREČENA

En sam poslanec je pa preprečil igro v newjerseyski nižji zbornici.

Trenton, N. J. — Zvičajne poteze so spremljale delavsko odškodninsko predlogo, ki je povzajala tedensko odškodnino od \$17 na \$20.

Senat je najprvo sprejel predlogo, ki so jo podpirali strokovno organizirani delavci kot najbolj važno predlogo za delavce. Nižja zbornica je maksimalum odškodnine v zadnjih letih znižala na \$19. Ko so voditelji senata slišali, kaj se je zgodilo s predlogo, so odločili sasedanje, da preprečijo predlogo.

Nato je nižja zbornica uveljavila svoj amendment in sprejela \$20 tedensko odškodnino in pri tem je ostro kritizirala senatsko taktiko. Ta dogodek spominja čitatelja na predlogo o mirnem piketiranju lina leta 1926.

V zbornici je bila predložena slavnata predloga in zbornica bi jo bila sprejela, ako bi se ne bi oglašal neki poslanec, naklonjen delavstvu in jo politeno obdelal. Premetena pota je bila razgaljena in uradna predloga je bila poslana zborničnemu pisarju.

Volikonočna zima

Silen snežen vihar sredi Omaho in kraje v Kansasu in Iowi.

Omaha, Neb. — Meteoški svetni vihar, katerega se ne pozni zgodovina države Nebraska v mesecu aprilu, je na veliki petek pokril Omaho in veliki del države s snegom, ki je bil na mestih deset palev visok. Vihar in sneg sta paralizirala vsa prometna, pretrgala železovne in telefonске zveze in popolnoma odrezala Omaho od zunanjega sveta za več ur, dokler listna radio postaja v Omahi in Des Moinesu, Iowa, spojili svezno in edino na ta način je Omaha sporočila vesti v petek ponoči in soboto. Obenem je v soboto temperatura padla brez malega do ničle.

Materijalna škoda je ogromna. Snežni vihar je razsajal tudi po Kansasu in Iowi.

Chicago. — Snežni viharji so v soboto in na velikončno nedeljo pokrili vse centralni zapad s snegom. Tudi Chicago in okolica sta obšla — boščno vreme (zadnjič božič je bil gorkejši — in brez snega — kakor letošnja velika noč.) Temperatura je padla na 26 stopinj in zeleno brstje, ki je poglajlo zadnje tople dni, je zmrznilo.

Bivša državna tajnica obtožena sleparije.

Albany, N. Y. — Bivša državna tajnica mra. E. S. Knapp je obtožena raznih sleparij v zvezi s statističnim departментом države New York. K zaslišanju bo pozvanih veliko število prič.

Armada čuvaev na volitvi dan.

Chicago. — Nad 30.000 čuvaev in stražnikov bo stražilo volilne prostore jutri, ko se bodo vršile v mestu primarne volitve, da se prepreči volilna sleparije. Pri vsakem volilnem prostoru bo stal en policaj, pri nekaterih prireditvah pa po dva ali več, ki bodo pazili, da se ne bodo izvršila kakšna nasilja.

Fašisti prepovedali stiskanje rok.

Rim, 7. apr. — Vodstvo fašistovske stranke je odredilo, da mora seganje v roko v znak pozdrava prenehati, ker je nehygienično in nepotrebno. Odredba velja predvsem za fašiste, a fašisti poskrbe, da se stiskanje rok odpravi popolnoma v Italiji.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inozemstvo \$9.00.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscriptions: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavi n. pr. (March 31-1928) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnem postalo naročnik. Posvetilo je pravilno, da se vam ne ustavi list.

NEPRIJETEN DUH OLJA NE BO VPLIVAL NA VOLITVE.

Neprijeten duh olja, ki ga je dvignila Fallova in Sinclairjeva afera s teapoddomsko oljno rezervo se širi na vse strani in okužuje politično atmosfero. Demokratična stranka se je v začetku veselila tega amra, katerega vonj je bil tak, da so si ljudje tiščali svoja nosova, da jih ni dregal v nos. Demokratični stranki je ta neprijeten vonj dobrodošel, kajti prilika je bila tu, da ga izrabi na pravi mojsterski način v volilni kampanji. Republikanski političarji so bili v vidni zadregi. Spoznali so, da jim bo ta vonj škodoval, ako ga ne morejo obrniti v drugo smer, da tam tudi tako zadiši in okuži politično osračje.

Senator Robinson iz Indiane in ljubljene Kukuksklana, si je nadel nalogo, da razširi neprijeten vonj v drugo smer. Izbral si je debato izza leta 1919 o oddajanju v najem oljnih zemljišč. Takrat so bili v sedlu demokrati. Uprava je bila demokratična, tajnik za notranje zadeve je bil Franklin K. Lane. Robinson je v skrbno pripravljenem govoru, katerega ni govoril, ampak čital v senatu, napravil veliko škodo volilnim demokratičnim političarjem, dasiravno niso njegovi napadi na oljna magnetna Dohenyja in Sinclairja prihajali od arca. Robinson je s svojim govorom dosegel namen, zaradi katerega je ta govor sestavil.

Kaj pa ljudstvo? Ali ne bo mogoče letos glasovalo več za kandidate republikanske ali demokratične stranke, ker se je v taki veliki meri razgalila korupcija v političnem življenju starih strank? Nič od tega. Ljudstvo bo tudi letos glasovalo za kandidate starih političnih strank, kakor je prejšnja leta. Zmagali bodo najbrž kandidati one stranke, ki bo lahko potrošila največ denarja v volilni kampanji.

Ljudstvo je že zdavnej pozabilo na oljni škandal, kakor je pozabilo na druge skandale, ki so bili razgaljeni pred oljnim škandalom. K večjem bo toliko izpremembe, da bo sem pa tje glasovalo za "dobre" ljudi, kar tudi ni nič novega. Ljudstvo veliko bolj skrbi, da se "dobrim" ljudem ne godi slabo, kot pa zase.

Saj nobenih znamenj še ni tukaj, ki bi govorila, da je ljudstvo pričelo misliti na svoje koristi in da ima resno voljo odpraviti korupcijo iz javnega političnega življenja. Odkar imamo v deželi prohibicijo, je bilo odkritega toliko gnoja, da bi ljudstvo pričelo že zdavnej znašiti hišo, ako bi imelo resno voljo jo označiti. Ampak do danes ni ljudstvo podvzelo še nobenih korakov, da izmeče iz svoje hiše smeti, ki jih je vanjo zanesla prohibicija. Dnevno časopisje poroča o "butlegarjih," ki so merodajni voditelji v lokalni politiki, a ljudstvo glasuje za kandidate, ki vživajo patronažo teh butlegarjev.

Ce človek opazuje vrvenje v političnem življenju starih strank, se mu nehote vriva misel, da so političarji vsilili ljudstvu prohibicijo, da se privadi korupciji in da končno smatra korupcijo v političnem življenju za potrebno zlo, ki dela sicer veliko preglavico, a se ne da odpraviti.

Tri četrтинke milijona ljudi trpi revščino zaradi rudarske stavke, ki je bila vsiljena rudarjem od strani premožnejših baronov in njih zaveznikov—železniških magnatov. Tudi ta dogodek ne vpliva na političarje toliko, da bi izdelali program za rešitev žalostnih razmer v premožni industriji. To pomeni, da stari stranki ne bodeta letos stopili pred ljudstvo z vprašanji, ki nujno potrebujejo rešitve.

Volilci bodo lahko le pričali, kako bodo političarji oblivali drug drugega z oljno gnojnico, pri tem pa kričali: "Mi smo za lahko pivo in vino, mi pa za dosledno prohibicijo." Taki so izgledi na volilni boj, ki se bo odigral pred volilci. To pokazuje, da večina ljudstva še ni politično zrela in da bodo morali zavedni delavci in farmarji še veliko učiti in agitirati, da ljudska večina postane politično zrela in odpravi nezdrave politične razmere, da se bodo volilni boji vršili strogo na strankinih programih.

VESTI IZ NASELJIN

V odgovor prijateljem in znancem.

Chicago, Ill. — Ker mi ni mogoče odgovarjati na posamezna pisma, ki jih prejmem od vas radi dela in drugih razmer v tem mestu, mi blagovolište opustiti, ker sem se poslužil Prosvete v ta namen. Svoječasno sem v tem smislu nekoliko poročal. Vem da ste čitali tudi pojasnjevanje brata Moleka, ki je obširneje poročal in razpravljal pod rubriko Opazovanja v Prosveti o delavskih razmerah.

Nedvomno bi mesto Chicago tudi Slovencem nudilo obstanek, kot ga ima več različnih narodov. Predvsem pa bi bilo Slovencem potrebno imeti nekoliko več zaupljivosti, večje sklopnosti in manj trdnosti in sebičnosti. Prepričan sem, da bi tudi nam Slovencem bilo možno izhajati in da ne bi imeli samo obstanke, temveč še kaj več. V splošnem sem mišljenja, da bi moglo postati mesto Chicago v doglednem času nekaka slovenska centrala. Če sedaj je opaziti, da prihajajo Slovenci v precejšnjem številu sem. Med tem pa prihajajo tudi drugi narodi iz vseh delov Združenih držav.

Delo dobiti ni lahka stvar, posebno ne v tem navalu. Vendar pa ni izrecno, da bi ga kdo ne dobil, če se resno potruditi zanj. Sicer so pa te težkoče: rudar se pač ne razume mnogo več v rokoletstvo kot na kramp in lopato, zraven pa še morda starost. Mladina, seveda, ima v tem oziru prednost. Tako se pripeti, da so nekateri precej razočarani; v resnici se je tudi težko privaditi tovarniškemu delu. Vendar so se pa nekateri že privadili in sedaj se ališ od njih, da v rove ne gredo več. Priporočljivo pa je vsem, da prej ko se istih iznebite, tem bolje bo za vašo bodočnost. Žalostno je, da delavci ne spregleda prej, dokler mu z batom oči ne odpro in še bo čakal, da mu prične voda v grlo teči.

Torej, dragi rojaki, odvisno je od vas. Sicer vem, da je težavno se odločiti, vendar pa boste k temu prišli prej ali slej. Ako resno mislite na izpremenitev bo vaše zanimanje toliko, da o svojem položaju v tem oziru nekoliko razpravljate. Mogoče se bo našel kak izhod, da se bo poskrbelo vsaj za prvo potrebo. Prihodnjé kaj več. Z bratskim pozdravom!

Louis Skrbinek.

Pomoč rudarjem.

Cleveland, Ohio. — V pomoč stavkujočim rudarjem je nabrala mra. Pavla Klinc, 1245 E. 170. St., na godovanju pri Jožef Fabjanu sledeče vso: Frank Strohovec, \$1, M. Brožina, \$1, Frank Oblak, \$1, A. Aučin, \$1, J. Ivančič, \$1, V. P. Klinc, \$1, J. Bratovič, 45c; skupaj \$6.45.

Označena vsota je bila izročena federaciji društev SNPJ v Clevelandu, O., za kar se darovalcem in nabiralki v imenu stavkujočih rudarjev najjakejše zahvaljujemo. — Federacija je poslala gornjo vsoto na predsednika SNPJ.

Pomožni odbor clevelandске federacije SNPJ.

Darovi za žel. listke.

Keewatin, Minn. — Imena darovalcev, ki so kupili listke o "Help pay railroad fare committee." Po dolarju so darovali:

Tony Kukich, Tony Lunder, Frank Shubat, Louise Kordiah, Matt Povalba in John S. Minerich, ml. — Po 50c.: Nick Muhar, Frank Vesel, Joseph Boben, Ivan A. Majnarich in Frank Dasovich; po 25c.: Andro Dokozich, Barica Dundovich, Eva Yovanovich, Tom Plaz, Peter Dundovich, Joseph Zauhar in Joe Virrant. Skupaj \$10.

Z bratskim pozdravom!

John S. Minerich ml.

V pomoč stavkarjem.

Draper, Wis. — Tu smo nabrali malo vsoto \$3.75 stavkarjem v pomoč. Nas je malo, samo 6 članov in smo tudi sami potrebni. Darovali so po \$1: Anton Golob in Mary Slavovich; po 50c.: Mike Basich in Martin Cvenk; po 25c.: Joe Meglich, Joe Fabjan in Joe Golob. Skupaj \$3.75. — Pošljite kamor je treba. Anton Golob.

IZVOLIMO DOBRE URADNIKE!

Bowen, Colo. — Lansko leto meseca avgusta sem poročal iz te nasebine in objubil poročati slabšo stran položaja ali razmer. Sedaj sem pa primoran, da prikažem delavski položaj v pravi luči, kakršen v resnici je.

Kako se nam nekaterim premogarjem godi, kako smo mi sikanirani, ni mogoče vse natančno popisati. Opišem naj le površno. Tu v Thor jami, kateri pripada N. F. Co., stari rudarji, kateri so pred štrajkom delali, ne dobijo dela, kateri ga pa dobi in je bil na štrajku, ga pa hočejo uničiti na vse načine. Tako se je dogodilo meni. — V jami pri delu in odznanj nimam nobene opore v trgovini, vse nasprotuje delavskemu razredu, to se pravi, kdor v resnici dela za delavsko stvar.

Boljše ugodnosti imajo oni, ki so delali v štrajku, posebno pa še oni, ki so prišli od Sifnaja kompanije. Nekateri so delali pri drugih kompanijah dolgo vrsto let in tudi pri takih, ki imajo vpeljan slatem penziona! A v resnici imajo penzjon tu, vsaj tako se mi vidi, seveda ne vli, to nekateri od Sifnaja kompanije.

Dragi rojaki širom Zdr. držav, premislimo, letos so splošne volitve mestne ter okrajne itd. koga bomo volili, da bomo delavci dosegli kar nam pripada, da nas ne bodo vedno tako izkoriščali naši nasprotniki, saj veste oni, ki so samo ob času volitev naši prijatelji.

Solidarnost.

Ko se združiti želimo, po delavskih silah kri zavre; tam moč je, sodelstva, da solnce zasveti. Pogostoma sila je slabotna na zemlji, je združenje naše ustvari nas silno. Mi živimo pohlepne parazite, ki so nas bitali! pretvorili v sušnje in izobilni našo moč. Druga nam ne preostaja: organizirati, boriti se z vsami močmi! Le združenje nas okrepi.

Mi orali smo ledino, gradili mesta, kjer oni kupujejo, izkopali rudnike, sgradili tovarne; položili železnice mnogo milj. Sedaj so nas izgnali — trpimo pomanjkanje — gospodarijo so oni, kar mi smo sgradili.

Vse svet, katerega brezsrčni lenki lastniki, je naš, je nra vasa! Mi sgradimo podlago trdnost, kamen na kamen postavimo na stavbo močno. Mi zagospodarimo drugo življenje, brez sužnjov bo vsakilo. Organizacija ustvari nas silno.

Volimo socialiste in bodimo zagotovljeni, da bodo dobri voditelji delavski stranki; prepričali se bomo, storimo to enkrat. Ako bomo imeli v mestnih, okrajnih ter državnih odborih ljudi, kateri v resnici zastopajo koristi delavstva, potem smo zagotovljeni, da stvari se ne bodo več dogajale kot so se dosedaj.

Zavedni delavci, ker nam je to mogoče, ne bodimo kakor star pregovor pravi, "ako te nasprotnik udari na eno lico, nastavi mu še drugega," to je nespametno. Pokažimo nasprotnikom hrbet. Ako nas nasprotnik, sovražnik udari na eno stran, mi pa njega udarimo na drugo!

Se enkrat ponavljam postavimo socialistične kandidate, kjer nam je mogoče, ali vsaj prave delavske kandidate, pa naj bo že ime kakršno hoče. Dejstvo je, to upoštevajmo, molimo ljudi, kateri delavstvu žele dobro. Ven z delavskimi nasprotniki! To je skrajni čas, tepejo nas že predolgo. Naj zastopuje za danes. Ako se kaj zaobrne, več prihodnjé. — Fr. Potechnik.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Harwick, Pa. — Harviške stavarice. — Zal, pravila nam zabranjujejo priobčati takane dopise brez podpisa. Pozdrav!

Mačeha.

"Povej Janček, kako se ti dopade nova mati, ki sem ti jo pripeljal iz Ljubljane." "Mislim, da bi tako lahko tukaj dobil."

Dobri tek.

Zdravnik: "Ali lahko jeste?" Bolnik: "Če imate kaj dobrega pri sebi, bi že jedel."

Trst v letu 1927

Preteklo leto je bilo v znamenju provizoričnega tarifnega miru s Hamburgom, podaljšane do 30. junija 1928. Blagovni promet je dosegel okoli 4,900.000 ton, in sicer 2,420.000 ton v železniškem in 2,470.000 ton v morskem prometu. Primerjanje lanskega tranzitnega prometa s prjšnjima dvema letoma nam pravi, da se je lanski promet na pram letu 1926 nekoliko dvignil, za 2.7 odstotkov, da mu pa še zmerom manjka 10.4 odstotke do prometa leta 1925, ko znani tarfni boj s Hamburgom še ni bil popolnoma razplamen. Na prvem mestu tržaških naročnikov je še vedno Češkoslovaška; sledijo ji Avstrija, Jugoslavija, Poljska, Nemčija, Ogrska, Švica. Promet z notranjostjo je — primerjan z letom 1926 — lani nekoliko nazadoval. Število ladjskih potnikov prvega in drugega razreda se je nekoliko pomnožilo, a izseljenika kupčija je nazadovala. To nazadovanje ima svoj vzrok v znanih severoameriških doselitvenih odredbah, v zadnjem času pa tudi v sitnostih, ki jih dela Italija izseljevanju lastnih ljudi.

Tržaške ladje so se lani pomnožile za lepo število mogočih enot; omenimo Cosulichovo motorno ladjo "Saturnia", ki ji sledi letos "Vulcania", dalje ladje iz Tržaškega Lloydja "Romolo" in "Remo", "Esquillino" in "Viminale" in razne tovarne ladje družbe "Navigazione Libera Triestina".

Na novo se je začelo prometovanje trdke Cosulich s Severno Ameriko, oziroma se je izpopolnilo ("Saturnia" je odšla v Severno Ameriko prvič 1. februarja, drugič bo odšla 14. t. m.). dalje prometovanje z Južno Ameriko ter otvoritev bombažev proge; "Lloyd Triestino" je izpopolnil promet z Levantom in je ustanovil lastne oceanске prometne proge; "Navigazione Libera" je pričela z rednim obratovanjem v Kongo, Srednjo Ameriko, v Kalifornijo in Kanado in bo vključila v najbližjem času tudi promet z afriško "zlati obalo". Končno je trdka "Tripovich" podaljšala svoje severoafriške zveze do Maroka.

Zračni promet družbe "Sisa", ki obratuje deloma tudi pozimi, se čimdalje bolj širi, in je v letošnji pomladi zamišljeno tudi podaljšanje do Zagreba oziroma do Budimpešte.

Glede notranje italijanske konkurence je velikega pomena za potniški promet Genova, do čim se v blagovnem prometu javljajo Benetke, ki se jim je v zadnjem letu že marsikaj posrečilo. Vse to pa velja samo za notranji italijanski promet.

Važno vlogo v uvozu tržaškega pristanišča ima danes poleg uvoza kave tudi uvoz bombaža; podjetje "Sicmat" je postalo važno središče za import bombaža, za predelovanje volne in za eksport v zaledje. Uvoz zmrznjene mesa, za katerega so napravili v zadnjih letih moderne hladilniške magazine, je bil lani v znamenju trajnega boleanja. Za južnoitalijanske agrume (oranže in citrone), ki so šli doslej na sever večidel po železnici čez Brenner, bodo napravili v Trstu veliko prelagašnice za nadaljni transport v zaledje; tarifnični predpogoj so dani že z letošnjim 1. januarjem.

Valed raznih težkoč, deloma mednarodnega značaja, trpi prav zelo tržaški lesni promet, v kojem je moral Trst zaznamovati velike izgube.

Grabla ladij je v Trstu med vsemi italijanskimi pristanišči največja. Pa moramo pomisliti, da gradi Trst tudi za ostala italijanska pristanišča.

Proti koncu leta 1927 se je nahajala v novem italijanskem primorju (torej v našem Primorju) nad 100 delniških družb (102) s skupno glavnico 1745 milijonov lir in 22,250.000 zlatih lir; pridejo zraven še rezerve s 1597 milijoni lir in 1,347.000 zl. lirami. Med njimi je 12 bank s delniško glavnico 186 milijonov lir, 18 plovbnih družb s 635 milijoni, 6 ladjedelniških družb z 203 milijoni lir itd.

(Po podatkih tržaške trgovske zbornice.)

Anketa o materinem mleku

V demokratičnih državah so razne ankete zadnja leta precej priljubljene in razširjene. Živimo v dobi, ki bi jo lahko označili kot dobo ljudskega glasovanja. — Vsak človek lahko uveljavljal svoje nazore potem tiska in raznih anket ter ima pri tem prijeten občutek, da pridejo njegove ideje v javnost. Pomen in vrednost takih aktov je odvisna ne le od kulturne stopnje inicijatorjev, marveč tudi od duševnega nivoja dotičnih, ki na razna vprašanja odgovarjajo. Kot propagandistično sredstvo igrajo ankete nedvomno zelo važno vlogo. Nekatera vprašanja so namenjena samo strokovnjakom in take ankete spominjajo na delo znanstvenih kongresov. Med ankete te vrste bi lahko prištevali tudi ono, ki jo je razpisala francoska Liga za zaščito človečanih in državljanskih pravic. — Liga stavlja zdravnikom, sociologom in literatom tri vprašanja, ki dobro karakterizirajo Francijo v njenem prizadevanju, da pride do zdrave generacije in da se številno porodov poveča.

Liga za zaščito človečanih in državljanskih pravic stavlja naslednja tri vprašanja: Ali ima dojenček pravico do mleka svoje matere? Je-li potreben zakon, ki bi nalagal vsem materam, da morajo same dojiti? In je-li materino mleko, izključno dojenčkova last?

Ce hočemo oceniti idejno podlago teh vprašanj, se ne smemo držati samo splošnega načela, da se dojenček najbolje razvija, če ga mati sama doji, marveč moramo upoštevati tudi druge okolnosti. Med novorojenčki je mnogo takih, ki začno bolehati ali pa celo umro, če jih matere ne doje. To so večinoma pregodni rojeni ali pa ne naravi slabotni otroci, ki se pojavijo največkrat tam, kjer silijo socialne razmere matere, da se dojenčkov odkrižajo. Če ni zakona, ki bi nalagal materam, da morajo same dojiti dojenčke, nima družba o-rožja, s katerim bi prišla mater, da stori svojo dolžnost.

Na anketo se je odzval med drugimi tudi šef detake klinike v Marsellu profesor E. Cassonte. Njegov odgovor je zanimiv že po tendenci, ki odreja zakonodajalcu pravico, da bi napravil biološke funkcije človeškega telesa v ozke meje zakona, pa naj bodo motivi še tako idealni. — Kar se tiče prvega vprašanja, se tiče avtor z nazorjem, da ima novorojenček pravico do mleka svoje matere, v kolikor mati lahko doji.

V drugem vprašanju glede obveznosti dojenja, smatra dr. Cassonte, da bi bil tak zakon utopija. Ce hočemo spraviti praktično življenje pod paragraf, moramo takoj pomisliti na sankcije. Nastane vprašanje, kakšna sredstva ima človeška družba na razpolago, da prisili mater dojiti novorojenčka. Denarne globe bi zadele samo siromašne sloje. Na drugi strani pa bi bilo zelo težko najti krivca, kajti mlečna sekrecija je podvržena raznim individualnim pojavom. Mati, ki ima dosti mleka, ga lahko izgubi proti svoji volji prav tako, kakor mati, ki ga ima zelo malo. Zakon o obveznem dojenju bi imel za posledico še več odprav telesnega plodu, ker bi nezakonске matere ne mogle skriti pred javnostjo posledice svojega greha.

Tretje zahtevo, naj bo materino mleko ekskluzivna last njene novorojenčka, smatra profesor Cassonte za preveč akademski formulo. Ta aforizem je po njegovem mnenju preveč egoističen in absoluten, ker bi ne bilo dovoljeno uporabljati materne mleka za živalsko in bolehn mater. Nazori idealistov, sociologov in teoretikov v tem primeru ne morejo igrati odločilne vloge, kajti edino merodajna je sodba kliničnega eksperimentatorja.

All ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

BARIKADE

"Grand Old Army!"

Jutri, ko so v Chicago primne volitve, bo 30,000 civilnih paznikov in 5000 policajev čuilo volilno svobodo državljanov Čikaško olje je velik zaklad.

Kaj je nad nami?

Rojak Janko Dečman je suspendiran iz rudarske unije za 99 let. Ko je to slišal Gladator, je rekel: "Vidite, kako st Bog kaznuje slabe katolike! Dečman je mene suspendiral 99 dni, mi pa njega za 99 let, ko se greh maščuje!" Dečman je slabe vere, je odgovoril, tega ne vprašajte.

(Upamo, da bo po pretečenju Dečmanove suspenzije vlad med njim in Gladatorjem lepši — mtr.)

To je še malo.

Miss Sylvia Pankhurst je nosna na svojo "nezakonsko" sina. Ako je res, da je star 37 let in je to njen prvi otrok, nima biti na kaj ponosna, pa je došel delala?

Ojtna morala.

Dragi rojaki, stvar je sledeča: Republikanska mašina je preveč iz oljem namazana, se kar cedi od nje. Grdi kapitalisti, ki izkoriščajo uboge delce in jim celo onemogočajo pravo krščansko življenje, so upregli republikansko mašino svojo politiko. Vse je ba je rupirano, kar služi grdim kapitalistom. Jaz ba je želim pomagati delavcem, da se postavijo lastne noge. Zato priporočam vsem dobrim krščanskim delcem, da volijo kandidate za olje namazane republikanske stranke! To je ba je najbolje — sebo pa za naš čisti časopis, katerega ba je tudi nekaj olja pade, Aleluja! — John Bajer

Kam pa gleda?

Škof Rhinelander se hudo nad ženskami, ki kažejo kole Ogorčeno pravi, da je to znano propadanje krščanstva povratka Sodome in Gomore.

Dragi škof, glej v nebo, ženskam pod noge, kadar go po čisti, pa bo vse dobro! To delamo vsi drugi. V nebo g damo. Glej še ti, pa bo vid kako lepo bingljajo suhe klobase nad zvezdami! — Sirius.

Čudež v Willardu.

Iz Willarda, Wis.: Dne 3. aprila so bile pri nas občinske volitve. Volilno skrinjico sta čuvata dva verna moža, najboljša katolika. Čuvala sta jo tako skrbno, da ni bilo nikogar, ki bi jo odprl. Kljub temu so našli v skrinjici osem glasovnic več kakor je registriranih volilcev! To ne more biti goljufija, nikakor ne! Z diti se je moral čudež! — Za zahtevamo mi vsi novopečeni verniki, da se svetniki in svetice premurajo — kakor hitro vreme ugodno — v Slov. dom, kjer se gode čudeži. V drugi rani naj adaj svetišče in bja pot, ki bo gotovo boljja kakor Lemont. — Vernik v čudež

Izjava.

Predsednik in tajnik tesarstva unije št. 335 v La Sallu, Ill., javljata, da je unija sprejela amno predlog v svrhu, da se blagajne prispeva vsota \$1000 stavkujoče rudarje v dotični distriktu. Vsako poročilo, ki nanaša na drugi ali več prispevkov, ni resnično.

NOVE KNJIGE.

"Mexico Before the World." Public Documents and Addresses of Plutarco Elias Calles. The Academy Press. New York.

Knjiga s tem naslovom vsebuje večje število važnih navedb in govorov mehiškega predsednika Callesa. Med temi so tudi vsi javni dokumenti, ki se nanašajo na konflikt s katoliško hierarhijo. Prevod iz španskega teksta je oiskbel Robert Hammon Murray. Mehko vezana knjiga in tiskana na finem papirju je 244 strani in stane \$1. Zelo dobra knjiga za informacije.

Vesti iz Jugoslavije

FRANCE KOZAR, TONE SAJOVIC, — DVA PROLETARSKA BOJEVNICA.

(Izvirno.)

Naj bo že tako, ali tako, kljub vsemu jadikovanju, kljub vsem avtentičnim inspiracijam nekaterih večnih nezadovoljstev v Sloveniji: ugotoviti se pa le mora, da proletarska mladina ni več tako pesmistična, kakor je bila svojočasno. V mladini se z vedno večjo silo porajajo novi instinkti, ki so po bistvu sicer različni od tistih, ki jih je mladina imela recimo pred desetimi — dvajsetimi ali petdesetimi leti. Ni več tako suhoparno, ni več tako veliko kramljanja. Kar je danes nastopilo, je vse bolj živa vera v boljše bodočnost, v socializem in pa resno stremeljenje po odkritju in pravičnejšem.

Mladina nastaja. Nastaja, ker je bil čas tako preukrenil in razmaja vse naše javne razmere. Mladina išče in išče in zopet samo išče. Ne veruje v razbitje, ne veruje v vsakovratna gesla vsakdanjih in zopernih šarlatanov. Ona išče novih poti, hoče novih sil, ki so pripravljene ustvarjati. Istočasno pa vsa ta mladina ustvarja samo sebe, se iskristalizira v določnem času in kuje za slovenske delavske razmere nov kapital.

Težko nam je dometi to dejstvo. Težko zato, ker smo sami zaslepljeni, ker sami ne vidimo tega, kar se nam resnično poraja pred očmi, ker ne vidimo vsled tega novega iskanja in razglabljanja in ker ne vidimo svojih kračkovidnosti, da se ustvarja med nami popolnoma nov svet idealne mladine, ki je pripravljena tudi na žrtve.

Kako si naj drugače predstavljamo pokret "Svobodne Mladine"? — Kako naj drugače analiziramo sedanje razmere? — Stara generacija izumira v svojih grehah, v svoji politični neojalnosti in brezposelnosti, nova generacija išče drugih poti in skuša ustvariti razmere.

France Kozar, Tone Sajovic — znana nova mlada proletarska bojovnica — sta za delavske razmere še tipična predstavljajeta te mladine. Ona dva, davi po stilu in po duhu različna, iščeta, kot išče mladina po drugih revirjih, po drugih krajih. Pričakuje nekak silnega od neke — ali istočasno ustvarjata.

V razvoju sta. Ali Kozar je že dovolj močan, da se čudimo njegovim umotvorom. V spevu dvajsetega stoletja pravi:

Smo ljudje — stroji — deca zemlje.

V železnem oklepu tega stoletja, v pogonu progressa, izumov, revolucij

— mi ljudje smo železne traverze,

smo orjaške konstrukcije smo radio človek

In bijemo, kujemo in kličemo. . .

Mi gledamo na Vzhod.

Naša pot vodi na šesto ozemlje.

Vseh petero ozemelj spremeniti hočemo v novo

zemeljsko oblo:

Zvezo Novih Svobodnih Ljudi,

Zvezo osvobodjenega Dela.

V ciklu Pod zemljo pa poje:

Tako težko je rudarju tu pod zemljo.

Vendar naša srca so gnana radosti pomladne,

naše duše pijejo pir godbe življenja,

— in prokletstvo, jarem trpljenja,

ki danes nam je: bol in napor,

da nam nekoč solnce, pomlad bodočnosti zor. . .

Vse polno nekaj novega iskajočih motiv. — Kozar kaže, da je že daleč dospel v svojem razvoju.

In Tone Sajovic? — Ista iskalna duša, isto razglabljanje in analiziranje. Sicer je med obema precejšnja razlika, razlika, ki se javlja v tem, kdo ima boljše in popolnejše predpripravo. Kozar nadkrijuje, ali vendar Sajovicu ni očitajo, čeprav on samo piše in samo piše. . . Končno oblike Sajovic se nima. Ali France Kozar si jo je že ustva-

IZ PRIMORJA

"Svoja hišica, svoja voljica."

Dr. Bačar v Gorici ima nad večnimi vrati svoje hiše z malimi črkami vklesan rek: "Svoja hišica, svoja voljica." Pasant tega niti ne opazi. Italijanski humoristični list "Fiorretto" pa je napadel dr. Bačarja s pretnjo, da fašisti poskrbe na svoj način, da napis izgrine, ako ga lastnik sam ne odpravi. Dr. Gabršček izlaga vsako jutro papirnatoblo: "Dr. Gabršček, odvetnik." "Fiorretto" je priobčil uvodnik v katerem preti z represalijami, ako napis ne izgine. Slovenski trgovci v Gorici so imeli v napisu svoje trgovine samo začetno črko kratkega imena ter le svoj priimek z vsemi črkami. Gorški magistrat jim je ukazal vpisati tudi celo kratke ime. Zapretit jim je z odvzetjem obrtnice, ako tega ne store. Knjigarne smejo imeti v izlozih le italijanske knjige.

Od Livorno do Saccina in Zadra. "Popolo" in "Piccolo" se ogrevata za pritegnitev Vidmarja v območje delovanja. Ko je prišla Gorica pod Vidmarja so jo kralji Gorčani, ko je Mussolini vzpostavil gorško pokrajino, so vsilili vesolja. Sedaj povsod vedno bolj čutijo, da se "Julijaka Benetija" upravlja kakor kakakolonijska. Ako si približajo staro italijansko provinco, nastanejo v Rimu ugodnejša tla za realizacijo številnih potreb v novih, odmejnih pokrajinah. Tako mislijo v Trstu, v Gorici pa se bojijo videmske gospode, ker predobro poznajo furlanski jarem v kateri so bili vpreženi parlet. Videmski "Giornale del Friuli" je pritril tržaški izvajanje o združitvi programov za sporazumno delovanje v svrhu, da se izpolni velika nacionalna misija ob meji kar pomeni najbrže videmsko ekspanzijo, ki je pa nimajo v mislih ne v Trstu in ne v Gorici.

Sumljivi gorški Italijani. Včasih so sanjali gorški irredentisti, kako bi bilo lepo, če bi prišli pod Italijo. Svoboda bi ušla, imeli bi dobre službe, trgovali bi in živeli udobno življenje. Slovenec bi bil "ščava" in ponosen hlapec Italijanov. Neodreščenosti so res postali odrasenci ali stvari so se zaobrile tako, da sta "ščava" oba: gorški Slovenec in gorški Italijan, regnikolo pa je gospod v deželi. Za gorškimi Italijani vohunijo detektiv in oročniki tako, kakor za Slovenci. Okoli 50 Italijanov je dobilo te dni izkaznice, kakršne se izdajajo po novi naredbi politično sumljivim osebam!

Fašistične direktorje na Krausovo skoro sami tuji, edino v Dutovskih je politični tajnik domačin Božidar (!) Kompare. V direktorijih so nastopili Kraševci: v Sežani Anton in Josip Grbec (v kratkem se bosta zvala "Gobbo"); v Tomaju Alojzij Cerne, Fran Nabergoj, Stanislav Orel, Julij Ukmar; v Vel. Ropnu A. Bole, A. Furlan; v Turčinovih: v Dutovskih poleg Kompareta Fran Orel, F. Zilvec in Ivan Zlobec; v Senožečah J. Malalan, J. Meden, E. Sturm; v Nabrežini in na Opčinah so sami tuji.

Nad tisoč prilikov so že "spravili" v italijansko obliko v Gorici. Stari italijanski gospod je senator Bombič, odvetnik dr. Pinavčič in drugi pa menda ne bodo izpremenili svojih lepših slovenskih prilikov! "Piccolo" kar nori veselja, da se tako lepo poitalijančujejo barbarski priimki in pričakuje, da se sedaj trumoma priključijo prebivalci iz Soške in Vipavske doline. "Piccolo" išče vsepovsod italijanske primke in tako trdi, da so vsi Kovačič v deželi italijanskega izvora. Vsi so bili Italijani ki so prišli med Slovence in med njimi so postali iz Fabbro in Fabretto Kovačič in Kovačiči. . .

Posestva za invalide ob meji med Trbižem in Reko. Na obnem zboru invalidskega društva v Trstu se je predlagalo o skupnem delovanju kombatenov in invalidov v svrhu, da se nakupijo ob meji med Trbižem in Reko posestva za italijanske invalide, da bodo tako "konfini" za Trstom bolje varovani. Tržaški tajnik Kobil je objubil invalidom vsa fašistično pomoč.

Bruno B. Herzl: Sugestija v vsakdanjem življenju

Mnogi mislijo, da je sugestija nekaj redek, izjemen pojav naše duše, da je v zvezi s "tajinstvenimi silami" itd. To mnenje je nastalo večinoma zaradi tega, ker mnogi potvarjajo pojave skrivnostne sile, ki zahtevajo izrednih sposobnosti. "Sugestorji" in "telepati", ki delajo pred občinstvom razne poizkuse, da se gledalci zabavajo, najbolj škodujejo ugledu enega izmed naših sodobnega duševnih ljudi, ki jo je nekaj desetletij goje mnogi učenjaki in o kateri bomo izpregovorili nekoliko besed.

O sugestiji podajata Coue in Charles Baudouin to-le opredelbo:

Sugestija je podzvestno ureničeno neke misli.

Da bomo to bolj razumeli, moramo najprej povedati, kaj je podzvest. Izkušnja nas uči, da ima človek razen zavedne duševnosti, tudi duševna stanja, ki se jih ne zaveda. Maks Dessoir razločuje zgornjo in spodnjo zavest. "Zgornja" se po njegovem očituje v budnem stanju, "spodnja" pa v sanjah in v stanjih, ki so temu podobna. Drugi govorijo o dvojnem bistvu (Doppelheit). Znano je, da pri mnogih ljudeh postanejo ti podzvestni procesi stvarjalni. Tako n. pr. angleški pisatelj Walter Scott priznava, da je pred spanjem često zaman tuhtal o kakšnem vprašanju, v spanju pa se mu je zjasnilo in ga je drugo jutro slehka rešil. Tudi med ljudstvom pravijo, da je dobro, če človek to ali ono reč prespi in se lele-ajutraj odloči. Znani matematik Gans trdi, da se mu je neko jutro kakor v napol spanju razkril njegov zakon o indukciji. Tudi pri anohodih ali mesečnikih (somnambulistih) opažamo delovanje podzvestnih duševnih procesov. Snohdec ponoči vtane in opraviča razna nebaš nezmiselnosti opravila, prihajajoč jutro pa ne ve ničesar o tem. Mnogi pregoreči spiritalisti mislijo, da se "mislice gibljejo" pod vplivom umrlih oseb, v resnici pa je znanstveno dognano, da imajo pri teh pojavih besedo razne želje-žirova misli, ki so bile potlačene v podzvest. Tako človek s kretanjami, ki jih ni hotel in katerih se ne zaveda, sam pomika mizico. Tudi risanje in pisanje mnogih spiritalističnih medijev je v bistvu le izraz podzvestnih duševnih procesov.

Iz vsega tega se vidi, da podzvestni duševni procesi znatno vplivajo na naše celokupno čustveno in znanstveno življenje in da utegnejo celo imeti usodne posledice, če nimamo zadostne moči, da bi jih obvladali. Duševne sile, ki se vtanejo v našo dušo, lahko v nji "delujejo podzvestno" in se nekega dne pojavijo v naši zavesti kot dovržena dejstva. Ni niti treba, da bi nam take slike valila katera druga oseba (sugestor, hipnotizer).

Tako smo prišli na področje tako zvanih spontanij sugestij, to se pravi do takih, ki nastajajo v nas, ne da bi jih mi izrecno hoteli ali da bi tako nameravali. Po izsledkih nove šole v Naneyju lahko takšna sugestija povzroči celo mnoge bolezni, ob pravem času ne spozna delovanja te sile. Ko človek izve, da je sam kriv svoje nesreče, ga navadno postane sram; take reči pa neradi priznavamo celo samemu sebi, kamo-li še drugim.

Nekaj primerov takih sugestij: Pri kosilu naj samo ena oseba omeni, da ta ali ona hrana ni dobra in bi bodo občutili takisto. Dr. Herbert Parkyn omenja to-le anekdoto: Neki gospod iz New Yorka, ki je prišel v Chicago na obiske, vzame iz žepa uro, da bi videl, kako pozno je že, in reče, da je poldan. (Ure v New Yorku so za eno uro naprej v primeru v Chicago). Prijatelj, ki se ni spomnil razlike v času, nenadoma postane lačen in takoj naroči tako zvani "drugi zajtrk" (po angleški navadi). Če se govori o kislj stvareh, n. pr. o citroni, se pri mnogih izvrši v ustni duplini fiziološka izprememba (občutek kislosti).

Če kdo v družbi zdeha, jamejo zdehati tudi ostali, čeprav niso pospani. Kadar kdo omeni mrčes (bolhe, stenice, pajke itd.) dobe mnogi ljudje občutek, kakor da imajo ta mrčes že na životu. Hipohondrežu (človek, ki ima bolezenski strah pred boleznimi in si domišlja, da ima bolezen, ki jih v resnici nima) zadostuje, da se komaj dotakne človeka, ki ima kako kožno bolezen, in že čuti arbecico ter si domišlja, da je nalezil to bolezen.

Sugestije, ki nastajajo nehotno, lahko izrove časi sama vnanost kakke druge osebe, n. pr. lasje, polt, vonj, postava, hoja, obleka itd. Te vrste sugestije je v človeškem družabnem stanju sploh važna. V nji je ključ v umevanju, zakaj je neko nekomu takoj na prvi pogled prikupen oziroma celo soprn.

Druga oblika sugestije se izvršuje vedoma, hote; človek si sam zastavi neki smoter in si ga sugerira ali pa mu druga oseba vedoma in namenoma utrdi to hoteče v njem. V prvem primeru, ko nekaj sugeriram samemu sebi, je zavedna avtosugestija, v drugem pa heterosugestija. N. pr.:

Jutri moram odpotovati ob štirih ajutraj. Zvečer, preden zaspi, mislim: Jutri se moram predramiti točno ob treh ajutraj! In kaj se zgodi? Prebujam se ob času, ki sem si ga sugestiral. To je avtosugestija.

Zdravnik pride k bolniku in mu reče: "Nu, vi pa ste znatno boljši. Kaj ne, da se dobro počutite?" In zares: mnogi ljudje se po teh besedah boljše počutijo.

Da lahko samo izprememba glasu vpliva sugestivno na druge, pričuje tale slučaj. Na postaji nekakega našega mesta sta stajala dva prodajalca peciva. Prvi je vplil z dokaj robatim glasom: Rog-lji-če — pe-civo, drugi pa nežno, prijetno: Rog-lji-če, pe-cil-vo. Prvi ni skoraj nič prodal, drugi pa je razpečal do zadnjega kosa.

Ze ti primeri kažejo, kako razširjena je sugestija v vsakdanjem življenju. To pobija trditve, da gre za neke izjemne, ne navadne pojave. Vsek izmed nas se poslužuje sugestije ali ji podlega, toda večina ljudi te sile ne pozna, zlasti pa je ne znajo umno uporabljati za vsakdanje življenje.

Sugestija deluje povsod, kjer so ljudje; nji se udajajo mimo poedincev tudi široki ljudski sloji (sugestija množice). Moda, reklama, razne navade in običaji — vse to so sugestije, ki smo jih prejel od svoje okolice ali od prednikov. Tudi v politiki ima sugestija važno vlogo. Ni vse eno kako govori politik na agitacijskem shodu, — ali zna "užgati" množico ali ne. Z besedo "užgati" označujemo sugestiven vpliv, ki ga ima govornik na množico. Takisto je tiak dober sugestor. V ljubezenskih odnosih je sugestija izredno važna, saj ljubezen često sploh ni nič drugega kot sugestiven vpliv, ki ga ima ženska oseba na moško oziroma narobe in vzajemno. Tu mislimo predvsem tisto ljubezen, ki jo tolikanj opjevajo pesniki. Kakor n. pr. hipnotizirana oseba s slastjo uživa sirov krompir, misleč, da je najslajša jabolka, tako vidi tudi zaljubljenec v objektivno morda grdi osebo izredno lepotic in čudovito očarljivo. Često se tudi dogaja, da nekdo pri sebičem in neznačajnem človeku vidi same vrline in kreposti ter mu — zopet pod sugestivnim vplivom — popolnoma zaupa. Mnogi tako zvani magični pripomočki za vzbujanje ljubezni slone na javnih sugestijah. (Konec jutri.)

Starka aretirana radi kritične prebije.

Chicago. — V petek je bila aretirana šestletna Eva Kolp, 862 Des Plaines ave., radi kritične 18. amendmenta. Starke je pretestirala, da je prestara, da bi bila poslana v ječo, toda pomagala ni nič. Sedaj je pod varščino \$500. Njena obravnava je določena na 13. aprila.

5000 letalšč v Ameriki.

Washington, D. C. — V Združenih državah je danes približno 5000 letalšč, kjer so hangarji in pristani za aeroplane. V Illinoisu jih je 58.

Allee Wright: Magično — toda tragično

Pri nas so ustanavljali dečje zavetišče in gospodu vikarju sem na njegovo prigovarjanje obljubil, da bom po svojih skromnih močeh sodeloval pri dobrotelni prireditvi. Ker nisem tak, kot je Angelika, ki ne zna peti, a vendar poje, sem mislil, da bom občinstvo najbolj razveselil, ako mi pokažem par mojih čarovniških trikov.

Gospod vikar, ki je bil duša cele akcije, je v resnici dal moje ime natisniti na lepake med spored. Povem pa kar brez ovinkov da mi ni bilo nič kaj dobro pri srcu, ko sem oni slavnostni večer stopil na oder. Domači zajec, katerega sem stiskal v notranjem žepu fraka, nikakor ni hotel mirovati, in tudi moraki prašček, ki je sameval v drugem žepu, se ni nič kaj dobro počutil, kajti venomer se je hotel oprotiti ujetništva s tem, da mi je hotel prigrizti žep.

Po drugih žepih sem imel skrite rane igralne karte, zlozlojive kozarce in druge take stvari, kakršne pač potrebuje "čarovnik", ko razkazuje svoje "umetnosti." "Gospoda moja," sem pričel z nekoliko tresočim glasom, "moja prva točka bo ta, da bom puštil izginiti žepni robec. Morda de kdo navzočih gospodov tako prijazno, da mi posodi velik žepni robec in visoki cilindar?"

Ko sem imel zaželjeno v rokah, sem stopil k mizi, položil robec pod cilindar ter parkrat pobobnal po njem s mojo "čudodelno" palčico. "Halo, pokus, preste, pokus," sem klical, kazaje na cilindar. "Sedaj, gospoda moja, sedaj pazite, žepni robec je izginil v nič."

Na šalost pa moram povedati, da ni izginil, kakaj pozabili sem okoli robca privezati elastiko, ki bi bila pomagala, da bi robec v neopaznem trenutku izginil v moj žep. Ta neuspeh me je seveda primerno razkačal, tako da sem lopnil po cilindru, katerega pa je moja čarobna palčica udarcem preluknjala.

Občinstvo je veselo vzklikalo in plaskalo, le lastnik cilindra in pa Angelika, ki je bila seveda tudi v dvorani, sta se jezila. Kako bi se ne? Gospod v takem, docela nepriljetnem položaju, Angelika pa tudi ni tako neopazna, da ne bi vedela, da bo treba cilindar plačati.

Medtem, ko sem gospoda, ki mi je posodil cilindar, pomirjeval in ga tolažil, je morski prašček vendarle pregrizel žep ter se osvobodil iz nepriljetnega položaja. Toda to bi se ne bilo tako hudo, če bi prašček ne padel ravno na ramo sodnikovi soprogi. To je bilo vpitja in cviljenja, predno so ga ujeli! Galerija pa se je tresla od smeha.

Pri zahvaljevanju gospoda, ki mi je pomnil praščka nazaj na oder, sem se najbrž preglobil priklonil kar pa sem bil preveč neroden, kar bi sicer pri "čarovniku" ne "smelo biti, kajti ob gromovitem smehu celokupne publike je zajec prilezel izpod telovnika, telebil na tla ter izginil za kulisami.

Potegnili sem iz žepa robec, da bi si otrli potno čelo, segel pa sem v napačni žep in cel žep igralnih kart, ki sem jih imel pripravljene za nove trike, sem stresel po oderu. To me je popolnoma zmedlo, predvsem sem mislil na vse očitke, katere bom moral preslišati od Angelike.

V tej zmedenosti sem butnil ob mizo, ki se je z velikim ropotom prevrnila, pri tem pa sta izpod mize zletela po dvorani dva globa, katere sam imel tudi pripravljene, da ju pričaram iz pokrite ponve, v kateri bi se bila cvrila.

"Gospoda moja," sem pomirjal občinstvo, ki je vzklikalo po dvorani frfotajočima globoma, "sedaj je sledila največja iluzija sedanjega stoletja. Nekaj alpronega še ni bilo videti. Vprivo vas, gospoda moja, bom namreč sezgal bankovec za deset funtov, nato pa ga bom vrnil lastniku popolnoma nepokvarjenega in nedotaknjena. Prosim, da bi mi kdo izmed gospodov posodil bankovec za deset funtov."

Po precej dolgem in mučnem semintju, mi je neki gospod vendarle izročil žaželjeni denar, katerega sem vrzel v pripravljeno

posodo z dvojnimi dnom. Bankovec je neopaženo padel na varno, nakar sem kos pripravljene papirja v posodi zažgal. Ko je papir dogorel, sem papel pokrtil s kosom črnega platna ter s palčico kazaje klical: Pridi, pridi, v moj žep izgini, ena, dve. . . Segel sem v notranji žep fraka ter privlekel ven bankovec za deset funtov šterlingov. Seveda je bil to drugi bankovec, ki sem ga imel pripravljene in mi ga je posodila Angelika.

Vrnil sem ga prijaznemu gospodu, se poklonil občinstvu in ob gromovitem plaskanju izginil za kulisami.

"Kako si pa to napravil?" me je vprašala Angelika, ko sva sedela pri večerji. "To je bilo v resnici nekaj imponirajočega."

"A, kaj! Cisto priprosta stvar draga moja Angelika," sem odvrnil ter ji pokazal posodo z dvojnimi dnom. "Le poglej, tu je prvotni bankovec popolnoma nepokvarjen," sem dejal ter ga izročil Angeliki.

Angelika je nekaj časa ogledovala bankovec, nekaj časa pa mene. Nato pa je vprašala: — "Ali si dotičnemu gospodu dal pravi bankovec za to-le stvar?" "I kajpada sem ga. Cemu to vprašanje?"

"Ti si pa zares izboren copernik, John," je dejala Angelika v sanjčljivem tonu. "Mar ne vidiš, da je tole čisto navaden falsifikat, ti si pa dal zanj pristen denar in poleg tega še mojega! O, ti pa, ti!"

Od tedaj ne nastopam več na oderu, predvsem ne kot čarovnik.

Čilski šupar grozi s ostavko.

Chicago. — Šupar Thompson je rekel nekemu reporterju v paket, da odstopi, ako ne bodo governor Small, državni pravdnik Crowe in izključeni senator Smith ponovno nominirani in izvoljeni prihodnjemu gesodu. Skoda bo res velika!

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Z žalostnim srcem naznanjamo sorodnikom, znancem in prijateljem tužno vest, da je nemila smrt pretrgala nit življenja moji ljubljini soprogi oziroma materi

MARY MIKLICH

Umrla je dne 30. marca 1928 ob 11:50 dopoldne v bolnišnici v New Kensingtonu, Pa. Pogreb se je vršil dne 2. aprila t. l. in sicer po civilnem obredu. Rojena je bila 2. januarja 1887 na vasi Cesta pri St. Vidu na Dolenjskem. V Ameriko je prišla pred 20 leti. Bila je članica društva 176 SSPZ in Royal Neighbors of America. V starem kraju zapuščala dve sestri in tu v Ameriki pa dva brata. Prav lepo se zahvalim vsem, ki so mi nudili pomoč in me tolažili v težkih žalostnih urah, ker skoro ni moglo nasketi vse po imenih, se toraj na tem mestu prav srčno zahvalim vsem skupaj, darovalcem vencev in cvetlic, in sploh vsem, ki so nam karkoli dobrega storili. Da je bila pokojnica priljubljena med rojaki in rojakinjami, je to pokazala velika udeležba občinstva pri pogrebu. Lepa hvala vsem. Tebi draga soproga in mati pa želimo počivaj v miru in lahka naj Ti bode ameriška gruda. Zaljubljeni ostali: John Miklich, soprog; John Jr. in Edward, sinova; Rose in Mary Jr., hčeri, vsi v Harwick, Pa. Izjemni starejši sin John Miklich, ki se nahaja na univerzi od Dubuque, Iowa.

NAZNANILO.

Z žalostnim srcem naznanjamo sorodnikom, znancem in prijateljem tužno vest, da je po enotedenski bolezni za vedno preminula naša ljuba mati

JERA ZUPAN.

Umrla je 13. marca 1928 v starem kraju v Križah pri Trbiču. Odšla je od nas za vedno in nas pustila žalujoče tukaj, hčer Mary in svaka in dve vnukinji, Olga in Anno Plash. V Starem kraju pa štiri sinove in šest hčer. Draga mama, počivaj v miru in lahka naj Vam bode hladna zemeljska. Mary Plash, 516 Siesta Ave., Butte, Mont.

NAČITTE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

Claude Farrère:

SAMOMORILEC

Ura v stolpu cerkve sv. Roka je odbila osem. Jef Herzog je zaprl knjigo in vstal. Celi dve uri je presedel pri Platonovi "Pojedini". Trdno je sklenil ubiti se. Saj to je bilo tudi edino, kar mu je preostajalo. Denarja ni imel, možnosti pa tudi nobene, da ga dobi. Sploh ga pa ni več mikalo živeti in zato se mu je zdelo najpametnejše, da se od življenja uljudno poslovil in odide v krtovo deželo.

Ozrl se je po podstrešni sobici, v kateri je stanoval do usodnega dne, ko je sklenil dati življenju slovo. Zdelo se mu je prijaznejša nego običajno. Ali naj umre kar tu? Ne, nikakor ne. Ogrnil je svrtnik, vzel klobuk in odšel. Zunaj je šumela ulica Saint-Honore. Jef Herzog se je napotil naravnost k Seini. V Tuilleriesah so koketirale nočne ptičke z moškimi. Neki berač je iztegnil roko, v kateri je držal čepico.

Jef Herzog se je ustavil pred njim in vprašal dostojanstveno: — Ali bi ne hoteli raje v krtovo deželo? — Ni lepo, da se norčujete iz mene, gospod — je odgovoril berač z drhtečim glasom.

Jef Herzog je šel dalje. Pri

Pont Royal se je znova ustavil in naslonil s komolcem na ograjo. Zagledal se je v vodo. Komaj da se je premikala, bila je očividno mrtva.

Človek, ki je šel v smrt, se je zamislil. V krtovo deželo pojde, o tem ni dvoma. Samo kako, kako?

Mnogo mu je bilo ležeče na tem, da bi se mučil, kar je bilo končno naravno. Poleg tega ni nikomur privoščil veselja, da bi se naslajal pri pogledu na njegovo junakijsko mejo s smrtno koso. V tem je bil dvojni problem, ki ga ni bilo tako lahko rešiti. Naenkrat se je Jef Herzog prijel za glavo:

— Da mi ni prišlo to že davno na misel! — je murmal sam pri sebi. — Če je sploh mogla biti medicina kdaj kaj vredna...

Takoj je vedel, kaj početi. Zavil je v ulico du Bac. Tam je stanoval njegov prijatelj, znan in priljubljen zdravnik, strokovnjak za živčne bolezni.

Čez eno uro je čital prijatelj neurolog pismo, katero je Jef Herzog našel napisal in podpisal.

— Odpusti mi, prijatelj! Usmrtim se pri tebi, davi vem, da boš imel morda radi mene sitnosti. Toda poznaš me. Že od nekdaj imam to slabo lastnost, da sem zelo mehkužen in da, ičem povsod udobnost. A ker mi podstrešna sobica ni všeč,

prihajam k tebi. Ne bodi hud in ohrani me v dobrem spominu.

Kmalu me najdete mrtvega. Treba je bilo oprati omarico s strupom. Obžalujem, da ni šlo drugače. Strel odmeva, vrv in plin nista po mojem okusu. Seveda tebe ne zadene nobena krivda. Če bo treba, lahko dokažem z mojim pištom, da mi nisi pomagal na oni svet. Ne bodi hud in pozabi raje, da sem si izposodil tvoj strup. Zbogom. Podpisano: — Jef Herzog, samomorilec.

Ker si zdravnik, ti zapuščam svoje truplo. Lahko ga mrevraš, kolikor te je volja.

— No torej? — je vprašal samomorilni kandidat.

— Dobro! — je odgovoril neurolog. — Taki bi že šlo. S tem pištom v roki se mi ni treba ničesar bati. Toda rad bi vedel, če si res trdno sklenil umreti.

— Moj sklep je neomajen. — Dobro, ne vem, čemu bi ti odrekal to malenkostno uslugo.

Vstal je in odprl omarico v steni. V omarici je bilo vse polno stekleničic. Za hip je oklepal, potem je pa segel po eni.

Jef Herzog je vzel stekleničico in jo skrbno ogledal.

— Zadržuje? — je vprašal. — Seveda zadržuje — je pri-

trdil zdravnik. — In še kako zadržuje! V tej stekleničici je gromaka sila.

— Ali bo hitro končano?

— V desetih sekundah.

— In brez bolesti?

— Jamčim za to.

Jef Herzog je hotel stekleničico odmašiti.

— Počakaj! — ga je opozoril zdravnik. — Paži vendar! Saj je še čas, premisli dobro, kajti čim odmašiš in samo malo poduhaš...

— Takole, je-li?

In Jef Herzog je odmašil stekleničico in poduhal. Neurolog ni preveč protestiral.

— Počakaj no, prijatelj! Paži vendar!

Jef Herzog je imel še toliko časa, da je mogel glasno spreговорiti:

— Zbogom!

In znova je poduhal.

Zadnja ura je res nekaj posebnega. Okrog umirajočega Jefa Herzoga je ostalo vse, kakor je bilo. Prijatelj kabinete se ni prav nič izpremenil. Naenkrat je pa v zaplesalo. Med rokami in očmi umirajočega se je vrak agostil, kakor da se izpreminja v kos ledu. In glej, strop se odpiral v široko odprtino, tla se udirajo nekam v nekončno bledino. Sredi vsega pa plava Jef Herzog, čas okrog njega leti in nima konca ne kraja. Še vedno živi, njegova osebnost je neizpremenjena. Celo bolj in popolno živeča je, nego je bila prej, in vendar... Glej, vai čuti, vse to je kakor da ga že davno ni. Potem pa...

Potem je pa Jef Herzog umrl. Vaj misli, je, da ne živi več. Zadnji občutek je izgubil iz nje, ga, tisti katerega ljudje ne poznajo, o katerem ni mogel nihče več povedati, kakšen je...

Mrtav...

Mislil je, da je mrtav. V resnici pa ni umrl.

Ni umrl, kajti čez dve uri se je zavedel, bil je v istem kabinetu svojega prijatelja, na mizi so stali iste rože, in živel je.

— Kako to? — je zajekal.

Zdravnik je bil takoj pri njem.

— Pomiri se! — je vzkliznil.

Nisi sicer še popolnoma mrtav, toda bodi brez skrbi, takoj se preseliš v krtovo deželo. Oprosti, prijatelj! Nisem se nadel, da se zaveš. Prav kar sem te hotel odpraviti na oni svet. Nisem te hotel usmrtiti namah, marveč sem te samo uspal. Gre za zelo važno odkritje vivisekcije, ki je za znanost velika pomoč. A ker si trdno sklenil umreti, sem napravil ta poskus na tebi. Potolči se. Ponavljam, da gre zgolj za poskus, za prekinjeno igro. A čez pet minut...

Kakor prvič je odprl omarico in vzel iz nje drugo stekleničico. V tem je Jef Herzog mehkično odprl oči in opazil je, da ima obe nogi odrezani: eno v kolenu, drugo sredi stegna.

Malo je manjkalo, da se od groze ni zadušil.

— Jezus Kristus! — je zatulil.

Prijatelj je bil takoj zopet pri njem.

— Saj ti pravim, da bo čez pet minut vse končano. Kaj pravim čez pet minut, čez pet sekund bo po tebi.

In še mu je pomolil pod nos stekleničico s prvim strupom. To pot bi bila smrt nizogibna.

— Toda jaz nečem! — je zakričal Jef Herzog in se začel upirati z energijo človeka, ki hoče na vsak način ostati živ.

Zdravniku je padla stekleničica iz rok.

— Kako to, da naenkrat nečes umreti? — se je začudil.

— Lopov! — je zakričal Herzog — podla duša, mesar, kako si se drznil ti!...

Presenečeni zdravnik se je akusaj zagovarjal.

— Saj si sam hotel umreti. Bil si tako rakoč že na pol mrtav. Mislim, da te ni nič bolelo. Obžalujem samo, da si se zavedel. Torej res nečes, da te ugonobim?

Toda prijatelj ga ni poslušal. Zrl je na svoje odrezane noge in tulil:

— Bandit! Kanalia! Morilec! Kanibal!

Jef Herzog ni nikoli več šel, da bi ga odpravili na oni svet. Moč se zdaj živi. In povedal sem vam njegovo zgodbo tako, kakor mi jo je pravil sam, ko sem mu dal nekoč vbojajme, kajti on še vedno prosjači v Tuilleries.

VABILO NA

VELIKO PLESNO VEŠEČICO, katero priredi društvo Sv. Antona Pad. št. 158 KSKJ v Hostetter, Pa., v soboto dne 14. aprila, 1923 v Slovenskem narodnem domu. Začetek ob 7. uri zvečer. Vstopnina za člane je \$1.00 in za nečlane 75c. Vstopnina za ženske je 25c za osebo, če je članica ali ne. Ta veselica se vrši v korist društvene blaginje, ki je prazna že od meseca novembra 1927. Ujudno ste vabljeni vsi člani in članice, kakor tudi člani in članice sosednjega društva "Ljub Svobode" št. 318 SNPJ. Pripišite se seboj svoje znanke in prijatelje in se zabavajte z nami! Vabi in kliče — ODBOR.

NAROČNIKI POZOR!

Znamo je (March 31-23) poslati, da vam je naročena petletna ta dan. Posveto je posvečeno, da vam bosta ne ustavljata. Ako bosta ne ustavljata, je mogoče volenja, kar ni bil plačan. Ako je voln plačan in ga ne posveto, je mogoče volenja voln naročnika naročnika, plačilo nam dopušča to naročilo stari in novi naročnik.

Narodna na eno leto \$1.00 in na pol leta \$0.50. Naročnik S. N. P. J. doplačilo \$0.50 na leto, na pol leta \$0.25.

Za eno leto Chicago in Clervo na leto \$7.50, pol leta \$3.75, na člane \$3.30.

Za Evrope stane na pol leta \$4.50, na vse leto na \$9.00.

Tednik stane na Evrope \$1.70.

Člani doplačajo samo 50c na polletno.

Misliški List stane na celo leto \$1.30.

Narodna lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

ČLANI IN DRUŠTVA SNPJ.

Na rokah imamo še nekaj zaplankov S. Rodne konvencije SNPJ in kar je sedaj prišlo razprava o pravih SNPJ na bodočo konvencijo, je zelo ugodna prilika, da si nabavite ta zaplanki. Kdor nam pošlje 15c v polnih mankah, mu pošljemo ta zaplanki. Pišite na: Kajlijeva Matice SNPJ, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Agitirajte za "Prosveto"!

OGLAS!

Narodna avto-znake S. N. P. J. Na željo več društev je urad prekobel avto-znake, so krasno izdelane okrogloplaste tablice, z znakom S. N. J., in namenjene so za avtomobile članov jednote. Na društvo smo razposlali podrobna poiznita glada teh znakov, na člane pa apeliramo, da jih pridno naročajo. Naročila sprejemajo društveni tajniki.

Vincent Calkar,

predsednik SNP

(Adv.)

Veliki izlet v JUGOSLAVIJO

(veliko Četvrtke, Francoske) na parniku

BERENGARIA (\$2,226 ton)

KATERI POTUJE IZ NEW YORKA

V TOREK, DNE 15. MAJA

Mogoče vas aros vabe, da vidite stare domovine prihodnje poletje? Sedaj je čas, da se pripravite na to dolgo in veličastno potovanje, pridružite se eni grupi vaših sorodnikov, kateri bodo potovali na parniku BERENGARIA.

Gospod Vuković iz našega Njujorškega urada bo upravitelj izlet naravnost do Zagreba. Na potu boste eni parili na vaše udobnosti in parili bo na vaše prilago. Pridružite se temu izletu in potujte brez vsake brige.

Za nadaljnja poiznita upravitelja vašega lokalnega agenta ali pa pišite na upravo na:

JUGOSLAV DEPARTMENT

CUNARD LINE

646 N. Michigan Ave. Chicago, Ill.

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

Hit Prosveta vsak dan za dve leta in knjige AMERIŠKI SLOVENC, vredne \$5.00—ako nam pošljete brez odbitka svote \$7.50.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGENEZE, vredna \$1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svote \$7.50.

Te valje na člane S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo \$9.00.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupno vrednost na \$2.50 knjig, a pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZE, ali pa ZAJEDALICE in HERITENIC in INFORMATOR ako nam pošljete svote \$4.00. Ne člani pošljete \$4.00. Ali pa na \$2.00 polletna hit Prosveta in knjige JIMMY HIGGINS. Nečlani \$3.00.

Te vse valje na stare in nove naročnike. Vsa mora poslati celo svote brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upraviteljeva na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime

Naslov

Driava

Pošiljam \$.....

Čl. društva

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene smerne, unijeko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA

Prva Knjiga:

SESTRI

(Dalja.)

Vas povsod po gozdu je žuborelo in se pretakalo, voda je grizla v kolovos male stružice, se prelivala skoz kotanje in razposajeno drlo dalje. Tupatam na senčnem pobočju so se še belile zaostale kepe snega, poleg pa je že odganjala sveža trava.

Martin in Tinka sta šla skoz sklonjenih glav in zaslanjenih oči. Tisti večer nista nič izpragovorila besede. Ognila sta se drug drugemu, kakor bi se bala za svoje misli.

Pomlad je planila v dan kakor plamen, vstrepetala je in se razgrnila prek polja. Obšla je gosdove in hribe s svojimi žgocimi rokami, nebo je sijalo od vriske in pesmi. Kukavica je prestevala leta zemljanov. Martin je posajil svoje gorje na njivi. Ko je strmel v mehko, mastno prst, ga je zgrabil divji nagon, da bi jo razril in razkopalo do dna.

"Preveč se mučiš, Martin."

"Kaj to! Kadar delam, sploh ne vem, da delam. Vse to je tako lepo, kadar pot zalije obraz in sili v oči, tedaj bi se najraje smejal veselja."

"Pa bi dokupil še eno njivo!"

"Te pa ne rabim."

Pa sta sedela ob koncu njive pod senčnim grmom in se razgovarjala. Tinka je odšla domov. Martin je gledal za njo in ni mogel razumeti, zakaj bi bilo treba kupiti še eno njivo. Morda se je Tinka polastilo hrepenenje po obširnem posestvu? Zgrabil ga je sum in obenem se je s silnejšim glasom oglasil spomin na Resiko. Saj ona ga ni nikoli nagovarjala, naj dokupi posestvo, nikdar ga ni bodrila k delu. Tiho je opravljala svoje delo, storila je to, kar ji je rekla. Zdal pa hoče Tinka novega polja? Morda jo je sram njegove male bajte, ne upa si pogledati bogatejšim vaščanom v oči. Spletal je iz tistih besed, izgovorjenih v popolni brezbriznosti dolgo vrsto očitaj. Čim dalje je premišljeval, tem bolj tuja mu je postala Tinka. In obenem se je nešteto krat vpraševal, zakaj je ravno njej zaupal svojo skrivnost. Ko se je zvečer vračal, mu je bilo tesno pri srcu; zdelo se mu je, da gre v tuj dom. Najraje bi sploh ne šel v hišo, hotel se je v beseadah razmahniti in izliti svoj žolč drugim v srec. Rad bi se spri s Tinko, ji očital vse močje stvari, samo da bi se nekoliko oddahnil.

"Ali si že prišel?"

"Čelo noč vendar ne morem ostati na nji-vi!"

"Tega bi tudi jaz ne pustila, odpočiti si vendar moraš."

Zamrmal je nekaj pre se, Tinkina prijaznost mu ni bila po volji.

"Kdaj pa pričneš jutri?"

"Ne vem."

"Mislim, da se ti ne mudi posebno. Sicer bi bilo pa bolje, da jutri ne greš na njivo."

"Zakaj pa ne?"

"Ali nisi pravil, da bo treba v gozd po steljo? Glej, zdaj bi bil pripraven čas. Polje se jutri čez dan spošlje in pojutrišnjem bo delo lažje."

"No seveda, grem pa v gozd jutri."

Uvidel je, da govori Tinka resnico in nezadovoljen je umolknil. Močje se večerjal in takoj vstal.

"Greš še spat?"

"Dovolj sem truden, kaj hočem tebe varovati!"

"Nisem tako mislila."

"Pa lahko noč!"

Šel je v hlev, opravil konja, nastlal kram in prinesel vodo. Bil je žalosten, da se ni spri s Tinko. Povedal bi ji lahko, kar misli in stvar bi bila v redu.

Tinka ni mogla razumeti, zakaj je bil tako osoren. Saj je popoldna na njivi govoril vse drugače, se smejal in šalil, zdaj pa je prišel domov kakor nevihta. Ko je pospravila v kuhinji, je sedla pred hišo in se naslonila na zid. Napol misle je strmel proti zahodu, kjer so se v rumenkastordeči luči premetavali orjaški oblaki, obrizgani od krvavordečega sijala zahajajočega solca.

12.

Žito je že odgnalo, polja so se pragnila z drobno pretkanim zelenim plaščem. Martin je hodil pri njivi in mislil na bodočo žetev. V vasi je pozvanjalo k popoldnanskemu obredu. Nedeljska svetost je dremala v ozračju kakor tiha, pokojna molitev.

Tako je bilo v pomladnih dneh, ko je šel z Resiko pohajal na njivo in sanjal o lepi bodočnosti. Kakor bi v rebri cvetela akacija, bela in blesteča, posuta s nežnim cvetjem. Kramljale so vaje v popoldanski tiho, se nagibale druga k drugi in šepetale. Pa je zavelo tako mrzlo od seveda, da se je vauzo s akacijjo kakor sneg, ostalo je golo, žalost drevo na samoti, zibaje se v sanjah in hrepenenju.

Od koke se je razlegel klic. Martin se je ozrl. Ob koncu dvorišča je stala Tinka. Počasi je šel k njej.

"Kaj si še doma?"

"Hitro, kaj ne?"

"Saj je še komaj zvonilo."

"Nisem mogla iti."

"Kako to?"

Zardela je in se prisiljeno nasmešnila.

Pogledal jo je. Tako čudno upal se mu je zadel ta oski obrazek, oči tako nemirne.

"Ali si bolna?"

Tinka ni odgovorila. Sedla je v senco košatega brega. Martin je sedel k njej.

"Zakaj pa nisi šla v cerkev?"

"Sama ne vem. Prišla sem do sredi pota, potem sem se pa obrnila..."

Martin je ugal, kak poseben vzrok da ima, ali pa ne govori resnice. Tinka ga je nekoliko časa gledala, potem je pa nenadoma zardela, oči so se ji zasvetile v vlažnem lesku. Sklonila se je k njemu in mu položila roko na ramo. "Martin, nekaj ti moram povedati..." Ne vem, kako bi rekla... tako čudno mi je." Stisnila se je tesno k njemu in mu nekaj zašepetala v uho. Martin jo je začudeno pogledal. Bleak sreče se je utrlil v njegovih očeh, a je takoj nato spet ugasnil.

"Ali je resnica, Tinka? Da bom oče?"

Priklimala je.

Potopila sta se v razgovor poln toplote in skrb, hvalečnosti in sanj. Ko je Tinka odšla v kuhinjo, da napravi večerjo, je legla v Martinovo dušo težka žalost.

Zakaj ni bilo prej tako, veliko prej, ko je bila Tinka še pri očetu? Zakaj mu ni te sreče darovala Resika! Pekla ga je bridkost, vso noč ni zatnilil očesa. Zjutraj pa je vendar pohitel k Tinki vprašat, kako se počuti.

"Zdal pojdem na polje, ne delaj preveč."

Dobro ji je delo, da se je tako bal zanjo. Te mehke besede so jo odškodovale za vse pretrpene trpljenje in jo podkrepile v novih upih. Ko ga je čakala s kosilom, je prinesel pismo-noša pismo zanj. Spoznala je Resikino pisavo in prevzela jo je silna radovednost, kaj naj piše. Postavila je posodo v jermas, ga zadelala na glavo in odhitela na njivo.

"Cuj, Resika je pisala!"

Martin ji ni hotel sprva verjeti; ko je pa spoznal pisavo, je prebledel.

Sedla sta na travo in brala: "Dragi Martin! Morda si me kiel tisti dan, morda sploh niti pomislil nima, ker si me hotel pozabiti. Vem, da je velika moja krivda, a vendar te prosim odpustanja. Saj je močje še kaj usmiljenja v tebi, da se spomniš svoje zavrnene šene in jo rešiš pogina."

(Dolga priredba)